

## Onze 'eerste' verzetstrijders



Officieel embleem van de Watergeuzen

Berlaymont tegen de landvoogdes Isabella van Parma: N'avez pas peur, Madame, ce ne sont que des gueux (vertaling: Wees niet bang, mevrouw, het zijn slechts bedelaars).

De opstand van de lage landen die leidde tot de Tachtigjarige Oorlog duurde van 1567 tot 1572. De opstand wordt geleid door Willem van Oranje oftewel Willem de Zwijger. Oorspronkelijk zijn de Watergeuzen gewone zeerovers maar Willem van Oranje voorziet ze van kaperbrieven. Vanaf dat moment zijn ze geen wetteloze piraten meer maar kapers die in opdracht van een prins handelen. Dat is niet de zienswijze van de hertog van Alva tegen wie zij strijden. Hij ziet ze niet als vrijheidsstrijders, maar als gewone zeerovers. Hij onderschat hun vechtkracht en noemt ze 'Bouffen en piraten'. Niet zo verwonderlijk want de meeste geuzen zijn rauwe kerels. Boukaniers, vrijbuiters, ontembare zeeschuimers. De één zonder een arm of onderbeen, de ander blind aan één oog. Een woeste en vreselijke bende van een paar duizend man. Hun bezittingen zijn geconfisceerd of verbrand. Ze hebben niets te verliezen en verwachten niet snel terug te kunnen keren naar hun normale leventje. Onder hen zijn vissers, handwerkers, maar ook edelen, geleerden en kooplieden. Onbarmhartig kapen ze vijandige schepen, roven het goud uit de kloosters, dwingen losgeld ('ransoen') af bij families en teisteren dorpen langs de kust. Beruchte geuzen zijn Van Brederode - 'de Grote Geus', Boisot, Lumey, Entens en Sonoy. Een deel van hun buit is voor het verzet.



Ontzet van Leiden door de Watergeuzen

De geuzen krijgen vreemde bijnamen. Op de monsterrol van kapitein Crook staan in 1572 namen als: Al verspeelt van Collum, 't Mes van Alcmaer, Dollekop van Medemblik, 't Verloren Kind van Leiden, Grotendorst van Gorkum en Vroegbedorven van Edam. Ze brengen echter brood en haring aan de uitgehongerd bevolking na het ontzet van Leiden. Ruickhaver is geliefd omdat hij en zijn mannen Hollanders zijn en niet hun eigen bevolking plunderen. Dat is in hun eigen voordeel aangezien ze anders de steun van de bevolking zouden verliezen. De geuzen zijn heer en meester op het water. Maar de Spaanse troepen hebben de overmacht op het vaste land van de Nederlanden. De watergeuzen moeten het bovendien doen zonder militaire hulp uit Duitsland of Engeland. Steun uit Frankrijk, waarop Willem van Oranje hoopt, blijft ook uit. De watergeuzen plunderen de Rooms Katholieke kerken en kloosters, wat een doorn in het oog is van de verzoeningsgezinde Willem van Oranje. De rebellen dwarsbomen de bevoorrading van de Spaanse troepen. Ze domineren op de Maas en blokkeren Rotterdam. Ze zijn oppermachtig op de Schelde waardoor Antwerpen onbereikbaar is voor Spaanse hulp en ze zijn de baas op de Zuiderzee. Het Spaanse Amsterdam ligt daardoor totaal geïsoleerd. De geuzenvloot was in de periode 1567 - 1572 het enige werkelijk effectieve machtsmiddel dat prins Willem van Oranje tegen de Spaanse koning kon inbrengen. Vooral in 1572 bleek de grote betekenis van deze geuzenvloot.

De geuzen zijn de eerste mensen die de later zo bekende kreet roepen: 'In naam van Oranje, doe open die poort'. Bijvoorbeeld op 1 april 1572 in Den Brielle.

Weetje: Willem Cornelisz was organist en vaandrig bij de Schutterij in Leiden. Gedurende



de tweede belegering van de sleutelstad in 1574 staat hij, ondanks de hongersnood, in het belang van zijn medeburgers, acht duiven af, om deze dienst te laten doen als postduiven. Stoutmoedige mannen brengen deze dieren buiten de stad. Juist toen de nood in de belegerde stad hoog is, komen de duiven terug met hoopvolle berichten van Boisot en de Prins van Oranje. De perkamenten briefjes worden in het stedelijk museum bewaard. Als beloning verkrijgt de organist de naam Van Duyvenbode en een familiewapen. Hij woonde op het Rapenburg in Leiden, waar het in de gevel aangebrachte wapen nog te zien is en kort na zijn begrafenis in 1606 in de Pieterskerk, wordt tegen een pilaar zijn wapenbord aangebracht met het volgende randschrift: "Door Godt ghewrocht, hebben de duyven die brieven binnen Leyden ghebrocht. Willem Corneelissen van Duyvenboden".